

Okresný úrad Trebišov -2-	
Došlo dňa: 19.08.2022	
Ev. číslo: 0039223/22	Číslo spisu:
Prílohy/lísty:	Vybavuje: P

OKRESNÝ ÚRAD TREBIŠOV
Odbor starostlivosti o ŽP
Námestie Mieru 804/1
075 01 Trebišov

Vaša zn.

OU-TV-OSZP-2022/008827-011

Naša zn.

2629/2022

Vybavuje

Ing. Viola Hospodárová, PhD.

tmhc@tmhc.sk

Košice, dňa

17.08.2022

VEC: Centrum mechanicko – biologickej úpravy - zámer – vyžiadanie doplňujúcich podkladov - odpoveď

Spoločnosť TMHC, a.s. so sídlom Rastislavova 98, 043 46 Košice, obdržala dňa 04.08.2022 Vaše vyžiadanie doplňujúcich podkladov k pripomienkam Združenia domových samospráv, Rovniakova 14, P.O.BOX, 851 02 Bratislava, v podaní zo dňa 01.08.2022, označeného ako VYJADRENIE V PROCESE EIA K ZÁMERU „CENTRUM MECHANICKO – BIOLOGICKEJ ÚPRAVY“, ktoré boli podané k predmetnému zámeru navrhovanej činnosti.

Účelom navrhovanej činnosti je mechanicko-biologická úprava odpadov, ktorá bude prebiehať prevažne v uzavretých priestoroch. Výsledkom tejto činnosti bude stabilizácia biologicky rozložiteľnej zložky odpadov, pred uložením na skládke nie nebezpečných odpadov a tiež získanie materiálovo a energeticky využiteľných zložiek z odpadu. Technologické zariadenie (otvárač vriec resp. drvič, sitový triedič, technológia na stabilizáciu biologicky rozložiteľného odpadu a pod.) bude majetkom spoločnosti a bude využívané pre procesy úpravy odpadov, ktoré spočívajú vo vytriedení prijímaných odpadov do zariadenia, vytriedení biologicky rozložiteľnej zložky odpadu a jej následnej biologickej stabilizácii, vo vytriedení materiálovo a energeticky využiteľných odpadov, pre ich následné zhodnotenie a v zmenšení objemu nevyužiteľných odpadov, zneškodňovaných umiestnením na riadenej skládke nie nebezpečných odpadov.

Na základe uvedeného ste nás ako navrhovateľa požiadali o stanovisko a o doplňujúce informácie k jednotlivým pripomienkam a to v lehote do 15 dní odo dňa doručenia vyžiadania doplňujúcich podkladov. Po preštudovaní predmetných pripomienok uvádzame v stanovenej lehote nasledovné stanovisko:

Pripomienky Združenia domových samospráv, Rovniakova 14, P.O.BOX, 851 02 Bratislava (ďalej len „ZDS“):

Akútne a chronické environmentálne problémy, ktorým čelíme:

- 1) Príčiny dnešného zlého stavu hospodárstva treba hľadať v ekonomických reformách prvej Dzurindovej vlády. Nemožno im uprieť, že tieto reformy (spojené aj s rozpredávaním štátneho majetku, tzv. slovenského rodinného striebra) priniesli krátkodobé úspechy. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska však naša ekonomika patrí medzi najzraniteľnejšie v Európe a zároveň za najmenej pripravené čeliť výzvam spojeným so zvyšovaním automatizácie a postupným nahrádzaním ľudskej práce výkonnými robotmi (napr. Slovensko je výrobná linka automobilov, ale zásadnejší výskum automobilky realizujú v iných štátoch).

Podľa viacerých názorov ^[tu]^[tu], Slovensku hrozí tzv. pasca stredných príjmov:

Na druhej strane Slovensko čelí najbližšie desiatky rokov neuveriteľne obrovskej ekonomickej výzve. Ide o výzvu, ako nepadnúť do pasce strednopríjmových krajín. Zdrojom slovenského rastu za posledných dvadsať rokov bol práve obchod a vývoz. Slovensko neprodukuje veľmi inovatívnu pridanú hodnotu. Ako budeme ekonomicky rásť – a už sa to deje –, konkurenčné výhody začnú klesať. Ak nebudú nízke mzdové náklady, už nebudeme dostatočne konkurencieschopní.

Ide o najväčšiu zmenu, ktorá nastane v slovenskej ekonomike v najbližšom desaťročí a ktorá bude mať dôsledky na politickú mapu krajiny, no žiaden politik o nej nehovorí. Ide o to, ako zmeniť ekonomický model Slovenska a prejsť od nízkonákladovej priemyselnej výroby a zahraničného vývozu na udržateľnejšiu formu rastu, ktorá generuje vyššiu pridanú hodnotu a inovácie. Ide o to, ako urobiť zo Slovenska krajinu, ktorá ľuďom poskytne nielen akúkoľvek novú prácu, ale kvalitnú prácu a príležitosti, pre ktoré slovenský talent nebude musieť utekať do zahraničia. Je mi ľúto, že o tejto kľúčovej otázke slovenskej budúcnosti sa v slovenskej politike veľmi nediskutuje.

Je nepochybné, že ekonomika a hospodárstvo založené na týchto reformách sa vnútorne vyčerpalo a melie z posledného. Slovenská spoločnosť čelí rovnakým problémom, akým čelilo v poslednej dekáde svojej existencie socialistické Československo; dokonca je veľmi podobná aj symptomatika. Pre porovnanie

odkazujeme na príhovor Miloša Jakeša v Červenom Hrádku

(<https://www.youtube.com/watch?v=cKoQQo8gdPM&t=1257s>), ktorý podľa wikipédie (https://sk.wikipedia.org/wiki/Prejav_Milo%C5%A1a_Jake%C5%A1a_na_%C4%8Cervenom_hr%C3%A1dku) je „sondou do zmyšľania vedúcich predstaviteľov komunistického režimu niekoľko mesiacov pred jeho zánikom. Ortodoxný stúpenec normalizácie Miloš Jakeš v ňom dôrazne apeloval na nutnosť odštartovať zásadné ekonomické a spoločenské reformy. Pomerne presne identifikoval základné a pre režim osudové problémy, ktoré však už nemohli byť riešené v intenciách direktívno-centralistického modelu socializmu.“

Porovnajme štruktúru príhovoru:

- a. útok na ekologických aktivistov
- b. útok na občiansku spoločnosť
- c. útok na politickú opozíciu
- d. konštatovanie potreby perestrojky
- e. nemohúcnosť z prinášania riešení na vážne spoločenské a hospodárske problémy

ZDS v rámci Európskej zelenej dohody (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk) je potrebné nastaviť transformáciu hospodárstva na ekologickom princípe; žiadame navrhovateľa vysvetliť, jeho príspevok k budovaniu ekologického a inovatívneho hospodárstva založeného na znalostiach a občianskej participácii.

Vyjadrenie navrhovateľa:

Navrhované zariadenie svojím celým predmetom predstavuje podstatný príspevok k budovaniu ekologického a inovatívneho hospodárstva, založeného na znalostiach a občianskej participácii. Z hľadiska inovatívneho hospodárstva je zariadenie navrhnuté kompletne v súlade s Vykonávacím rozhodnutím komisie (EÚ) 2018/1147 z 10. augusta 2018, ktorým sa podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ stanovujú závery o najlepších dostupných technikách (BAT) pri spracovaní odpadu, ktoré sa vzťahujú na predmetnú oblasť nakladania s odpadmi. Z hľadiska ekologického hospodárstva navrhované zariadenie prispieva k podstatnému zníženiu množstva skládkovaných odpadov a k zvyšovaniu množstva odpadov, ktoré budú spracovávané recykláciou a tiež energeticky zhodnotené, čím dôjde k redukcii používania primárnych surovínových zdrojov a fosílnych palív, s ktorými súvisí ich ťažba a spracovanie, s následnými negatívnymi dopadmi na životné prostredie. Týmto bude navrhované zariadenie prispievať k naplneniu cieľov obehového hospodárstva, k surovinovej a energetickej sebestačnosti Európy a k energetickým reformám pod názvom „Fit for 55“, ktoré prispejú k uhlíkovej neutralite Európy. Aj z hľadiska tzv. Európskej zelenej dohody navrhované zariadenie bude prínosom vo viacerých aspektoch. Výstupné odpady z navrhovaného zariadenia, ktoré budú určené na recykláciu, prispejú k úspore spotreby elektrickej energie a s tým aj súvisiacej redukcii tvorby skleníkových plynov, v porovnaní s použitím primárnej suroviny pri výrobe nových výrobkov. Výstupné odpady zo zariadenia, ktoré budú určené na energetické zhodnocovanie, nahradia pri výrobe elektrickej energie a tepla fosílna palivá a tak prispejú k redukcii emisií skleníkových plynov, v porovnaní s použitím fosílnych palív na výrobu elektrickej energie a tepla. V neposlednom rade je predmetom navrhovaného zariadenia úprava odpadov, ktorá vedie k zníženiu množstva odpadov ukladaných na skládky odpadov. Podľa publikovanej Národnej inventarizačnej správy 2021 je na Slovensku zneškodňovanie odpadov, resp. skládky odpadov najväčším zdrojom emisií metánu, ktorý je približne 25 násobne silnejším skleníkovým plynom ako oxid uhličitý. Okrem mechanickej úpravy odpadov je súčasťou navrhovaného zariadenia aj stabilizácia biologicky rozložiteľnej zložky odpadov s aktívnym zachytávaním a čistením emisií prostredníctvom biologického filtra, ktorého účinnosť je min. 95 %. Realizáciou navrhovanej činnosti dôjde aj k pozitívnemu vplyvu na životné prostredie, nakoľko dôjde k úprave odpadov pred ich uložením na skládky odpadov s vytriedením biologickej zložky a jej následnej stabilizácií, čím sa docieli redukcia objemu odpadu ukladaného na skládky odpadov, minimalizácia a zníženie tvorby mikrobiálnej aktivity prebiehajúcej v odpade a hlavne zníženie tvorby skládkových plynov a s tým súvisiacich emisií metánu, ktorý je významným skleníkovým plynom. Dôjde tiež k zníženiu tvorby zápachu, zníženiu tvorby priesakových kvapalín a zníženiu polutantov v priesakových kvapalinách. Činnosti, ktoré tvoria predmetnú mechanicko -

biologickú úpravu odpadu pred skládkovaním tak vedú k lepšiemu využitiu recyklovateľných a energeticky zhodnotiteľných zložiek odpadu, ktoré sa prejaví úsporou elektrickej energie, znížením emisií skleníkových plynov, nahradením primárnych surovín v priemyselnej výrobe a nahradením fosílnych palív v energetike. Zároveň tieto činnosti vedú k stabilizácii biologicky rozložiteľnej zložky odpadu, k redukcii objemu a homogenizácii odpadu ukladaného na skládky odpadov a tiež k znižovaniu tvorby skládkových plynov s obsahom metánu a výluhov zo skládok odpadov. Predmetná činnosť mechanicko – biologickej úpravy odpadov obsahuje opatrenia, ktoré sú v súlade s legislatívou životného prostredia, legislatívou a cieľmi v odpadovom hospodárstve a ktoré prispievajú k zlepšeniu odpadového hospodárstva, vrátane smerovania k obehovému hospodárstvu. Zároveň sú navrhované opatrenia v súlade s Programom odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 - 2025 a tiež v súlade s najlepšimi dostupnými technikami (BAT) pri spracovaní odpadu a prispievajú tiež k naplneniu cieľov Európskej zelenej dohody. Predmetné zariadenie je navrhnuté na základe skúseností, resp. znalostí s v praxi už overenými zariadeniami takéhoto charakteru, v krajinách ako napr. Poľsko alebo Rakúsko, ktoré patrí medzi krajiny s vysokou úrovňou ochrany životného prostredia a pri príprave ktorých nechýbala ani občianska participácia, tak ako je tomu aj pri tomto projekte, na základe zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- 2) ZDS tvrdí (podobne ako Európska komisia) že ekonomika nemusí byť v rozpore s ekológiou ale majú sa vzájomne dopĺňať; ako sme opakovanne uviedli, toto je dokonca ústavným princípom, ktorý sa doteraz nedarí plne naplňať. Predseda ZDS je autorom interpretácie rozvinutia produkčnej funkcie $Y(X)=f(C)+f(L)+f(A)$; t.j. produkcia sa rovná kombinácii funkcií výrobných faktorov kapitálu, práce a pôdy. Nazdávame sa, že tak ako kapitál je nositeľom trhovej ekonomiky, práca je nositeľom sociálneho rozmeru, tak pôda je nositeľkou environmentálneho rozmeru. ZDS tak presadzuje myšlienku zelenej transformácie hospodárstva tak, aby bola konkurencieschopnou modernou ekonomikou s tým, že túto transformáciu vidíme prostriedkami ekologického zlepšovania nielen samotného prostredia, ale aj ekologizácie samotnej výroby. Iným slovom, konkurenčnú výhodu môže získať ten, ktorý vhodne investuje do životného prostredia, čo sa mu súčasne vráti na produktivitu a teda v konečnom dôsledku na hospodárskom výsledku. Neopomenuteľnou skutočnosťou je aj to, že takto sa súčasne generuje aj sociálny a trhový rast. Slovensko tak môže získať náskok práve v rozhodujúcej kategórii nadchádzajúceho obdobia a to je dôraz na životné prostredie. Inšpiráciou nám môže byť historický rudný banský priemysel v Kremnicku, Štiavnicku, na Spiši a Gemeri, ktorý sa nespoliehal na fosílnu energiu ale na udržateľné formy energie (zväčša tajchy a iné formy vodnej energie). **Žiadame navrhovateľa, aby navrhol opatrenia, ktorými prispeje k zelenej transformácii hospodárstva aj celej spoločnosti založenej na inováciách a Európskej zelenej dohode (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk); žiadame úrad, aby takéto opatrenia určil ako záväzné podmienky rozhodnutia.**

Vyjadrenie navrhovateľa:

K príspevku navrhovateľa, resp. zámeru navrhovanej činnosti k zelenej transformácii hospodárstva aj celej spoločnosti založenej na inováciách a Európskej zelenej dohode sa navrhovateľ vyjadril vo svojom predchádzajúcom vyjadrení. Samotné navrhované zariadenie svojím predmetom predstavuje podstatný príspevok k uvedenej transformácii.

- 3) Európska komisia pripravuje balíček energetických reforiem popularizovaných pod názvom „Fit for 55“ (<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/fit-for-55/>), čím sa naznačuje ambícia EÚ stať sa uhlíkovo neutrálnym kontinentom. **Žiadame navrhovateľa, aby uviedol opatrenia, ktorými navrhuje prispieť k tejto snahe v rámci svojho zámeru.** Bližšie vysvetlenie nájdete v odbornom článku (<https://euobserver.com/climate/152419>).

Vyjadrenie navrhovateľa:

K príspevku navrhovateľa, resp. k príspevku zámeru navrhovanej činnosti k tzv. energetickým reformám „Fit for 55“ sa navrhovateľ vyjadril vo svojom vyjadrení k pripomienke ZDS v bode 1). Samotné navrhované zariadenie svojím predmetom predstavuje podstatný príspevok k uvedenej energetickej reforme, nakoľko mechanicko – biologickou úpravou umožňuje dodatočné získanie odpadov zo zvyškového odpadu, po primárnom triedení odpadov pri zdroji vzniku, ktoré budú vhodné na recykláciu, čím dôjde pri výrobe nových výrobkov k zníženiu emisií skleníkových plynov a k podpore obehového hospodárstva. Zároveň vďaka navrhovanej činnosti dôjde aj k zníženiu množstva skládkovaného odpadu a k stabilizácii biologicky rozložiteľnej zložky odpadov, čím budú redukované aj emisie skládkových plynov, ktoré taktiež obsahujú skleníkové plyny. V neposlednom rade pri dodatočnom získaní odpadov vhodných na energetické zhodnotenie dôjde k úspore emisií skleníkových plynov, v porovnaní s výrobou energie z fosílnych zdrojov. Tieto všetky prínosy navrhovanej činnosti jednoznačne prispievajú k ambícii EÚ stať sa uhlíkovo neutrálnym kontinentom.

- 4) **Energetická efektivita**, je komplexná téma, ktorá má na jednej strane zabezpečiť znižovanie uhlíkovej stopy budov a na strane druhej pomôcť vlastníkom a prevádzkovateľom budov znižovať náklady na pich prevádzku. Približne tri štvrtiny budov v Európe nie sú energeticky efektívne. Budovy v EÚ spotrebujú asi 40 percent energie a vyprodukujú 36 percent emisií skleníkových plynov. Zvýšenie ich energetickej efektívnosti by prinieslo úspory aj pomohlo zabrzdiť klimatické zmeny. Roku 2030 by mali všetky novopostavené budovy produkovať nulové emisie; pričom do tejto kategórie spadajú aj rekonštrukcie budov. Pri rekonštrukciách je dôraz na kvalitu a hĺbkové systémové rekonštrukcie.

Obnova budov je jedným z pilierov slovenského Plánu obnovy a odolnosti, ktorý ma zabezpečiť zotavenie slovenskej ekonomiky z pandémie COVID-19 a zároveň ho nasmerovať k uhlíkovej neutralite. Preukázanie splnenia tejto požiadavky je teda vo verejnom záujme ako aj v záujme zabezpečenia konkurencieschopnosti Slovenska a jeho hospodárstva prostredníctvom znižovania prevádzkových nákladov spojených s budovami.

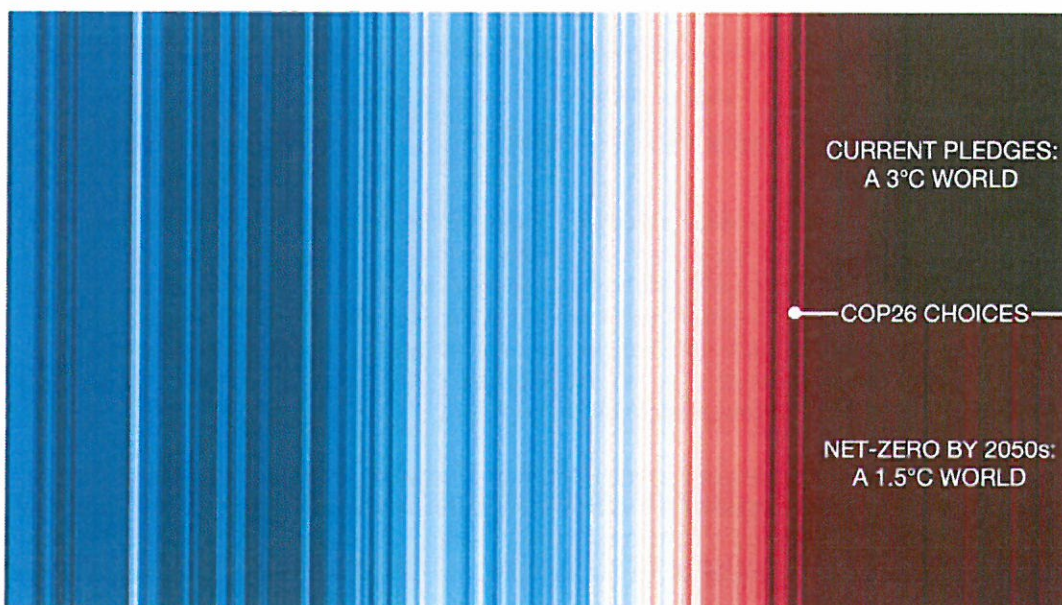
Viac informácií ako aj informácie o pripravovanej energetickej smernici:

<https://euractiv.sk/section/klima/news/nova-smernica-urci-povinne-energeticke-standardy-aj-pre-existujuce-budovy/>. V dôsledku požiadavky na udržateľnosť klimatickej infraštruktúry je pri financovaní z európskych zdrojov potrebné už dnes preukázať splnenie budúcich požiadavok, aj keď dnes ešte nie je legislatívne podchytené.

Vyjadrenie navrhovateľa:

V rámci realizácie navrhovanej činnosti nedôjde k žiadnej rekonštrukcii, resp. k obnove existujúcich budov. V prípade realizácie navrhovanej činnosti prostredníctvom financovania z európskych zdrojov bude navrhované zariadenie realizované v súlade so všetkými stanovenými podmienkami financovania z európskych zdrojov, vrátane prípadnej energetickej efektivity. Táto energetická efektivita je v jednoznačnom záujme aj samotného navrhovateľa a to nielen z environmentálneho hľadiska, ale aj z ekonomického hľadiska a to v rámci efektívneho prevádzkovania navrhovaného zariadenia. Bližšie špecifikácie jednotlivých opatrení energetickej efektivity budú súčasťou vypracovanej projektovej dokumentácie v rámci povoľovacieho procesu.

- 5) Glasgowská konferencia a odborný panel konštatoval, že **dynamika klimatickej krízy** sa od Parížskej konferencie ešte zhoršila (zrejme hystériou navyšovania zaťaženia životného prostredia, kým to ešte nie je zakázané). Preto je nevyhnutné okamžite prijať účinné opatrenia na zabezpečenie dosiahnutia cieľov COP26 (<https://e.dennikn.sk/2608713/je-cas-na-nudzovy-rezim-co-sa-stalo-na-klimatickej-konferencii-v-glasgowe-a-co-to-znamenava-pre-slovensko/>); žiadame uviesť a vyhodnotiť účinnosť prijatých opatrení na dosiahnutie týchto cieľov.

Na Slovensku to znamená, že Slovenská klíma sa zmení ešte viac ako doteraz, nadobudne značne stredomorský charakter podobný dnešnému Chorvátsku (<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/599783-klimatolog-fasko-v-ide-o-pravdu-slovensko-bude-mat-pocasie-ako-vnutrozemie-chorvatska-a-bulharska/>).

Dopady na Slovensko sú obzvlášť závažné a intenzívne:

- <https://dennikn.sk/2942363/klimatolog-o-letach-na-slovensku-kedysi-bolo-v-dudinciach-pat-tropickych-dni-dnes-ich-je-50-grafy/>
- <https://dennikn.sk/2940513/klimatolog-fasko-o-klimatickej-zmene-nevidim-to-dobre-taketo-sucho-na-slovensku-este-nebolo/>
- <https://dennikn.sk/2934366/pocity-viny-hnevu-ci-strach-z-buducnosti-preco-narasta-klimaticka-uzkost-a-ako-pomoc-ludom-ktori-nou-trpia/>

Aké adaptačné a mitigačné klimatické opatrenia zámer implementuje?

Klimatická zmena je podľa IPCC horšia, než sme čakali. Šance na zastavenie otepľovania pod 1,5 stupňa Celzia sú veľmi malé. Môžeme ešte zabrániť úplnej katastrofe, ale mali by sme sa pripraviť na extrémne počasie, suchá a zaplavenie pobrežných oblastí. Následky klimatickej krízy pocíti každé miesto na planéte, píše sa vo februárovej správe Medzinárodného panela pre zmenu klímy (IPCC). Jej obsah podrobnejšie uvádza článok v Denníku N.

Podľa vedcov sa väčšina krajín pripravuje na oteplenie o 1,5 až dva stupne. Bude však vyššie, a opatrenia teda nebudú stačiť. Prioritou je stále zníženie emisií skleníkových plynov, no IPCC zdôrazňuje aj potrebu

adaptačných opatrení. Inak povedané, musíme sa pripraviť na život s väčším množstvom prírodných katastrof.

V Európe identifikuje správa štyri riziká: vlny tepla, záplavy, suchá, nedostatok vody. Veľmi bude postihnutý juh Európy. Pri oteplení o dva stupne bude nedostatkom vody trpieť viac ako tretina obyvateľov, pri trojstupňovom náraste teplôt dvakrát viac.

S otepľovaním sú spojené ďalšie riziká: strata prirodzených habitatov a obmedzenie fungovania ekosystému, vyššia úmrtnosť, neúroda, strata úrodnej pôdy.

Chránená nie je ani severná Európa – tú môžu ohroziť záplavy či silné búrky. Suchá a neúroda alebo, naopak, záplavy a silné búrky zasiahnu aj Slovensko.

Najbezprostrednejšie zasiahnutým sektorom bude poľnohospodárstvo. Nedostatok potravín pocítia milióny ľudí. Ohrozené sú najmä najchudobnejšie regióny, no dôsledky pocíti aj Európa, najmä južná. Obmedzená produkcia potravín zdvihne ich ceny.

Poľnohospodári by sa mali zamerať na zadržiavanie vody v krajine a preorientovať sa na ekologické postupy, ktoré nie sú také závislé od závlahy a zvládajú výkyvy počasia.

Mestá sa musia pripraviť na zvládnutie horúčav: napríklad výsadbou verejnej zelene či lepším hospodárením s dažďovou vodou. Vlny horúčav pomáhajú prekonať aj opatrenia ako zelené strechy.

Budeme musieť viac investovať do systémov na monitorovanie a vyhodnocovanie rizík, ako sú záplavy, víchrice, či do odstraňovania ich následkov.

Vyjadrenie navrhovateľa:

K hlavným príspevkom navrhovanej činnosti na zmierňovanie klimatickej krízy sa navrhovateľ vyjadril v rámci predchádzajúcich vyjadrení k jednotlivým pripomienkam ZDS (príspevok k znižovaniu skleníkových plynov zo skládkovania odpadov, príspevok k prechodu na obehové hospodárstvo, príspevok k prechodu na uhlíkovú neutralitu atď.). Zároveň pri realizácii navrhovanej činnosti budú implementované aj konkrétne adaptačné a mitigačné klimatické opatrenia, ktoré sú uvedené aj v samotnom zámere pre zisťovacie konanie. Jedná sa o výsadbu novej zelene, resp. nových drevín, ale aj o lepšie hospodárenie so zrážkovou vodou, nakoľko v rámci porovnávania variantných riešení bol zvolený variant, ktorý rieši zachytávanie zrážkovej vody a jej následné využitie. Taktiež v rámci realizácie parkovacích plôch je možné vybudovať tieto parkovacie plochy z vodopriepustných materiálov, tak ako navrhuje aj ZDS a ktoré umožnia vsakovanie nekontaminovaných zrážkových vôd do pôdy, čo zabezpečí zadržiavanie predmetnej zrážkovej vody v krajine. Tieto konkrétne opatrenia prispievajú k zmierňovaniu nastolených environmentálnych problémov priamo na mikroklimatickej úrovni.

6) Extrémne suchá a vysušovanie pôd a s tým spojené dôsledky na poľnohospodárstvo, prirodzenú biodiverzitu a pohodu života

- <https://e.dennikn.sk/2608713/je-cas-na-nudzovy-rezim-co-sa-stalo-na-klimatickej-konferencii-v-glasgowe-a-co-to-znamena-pre-slovensko/>
- https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/sucho-neguje-snahu-unie-nahradit-vypadok-potravin-sposobeny-vojnou/?utm_source=traqli&utm_medium=email&utm_campaign=6888&pnespid=HgEpq11a_CpJhAyJ75rAFEVZuhwg36t1pRQUBa9fb5.Kk8gSNDJq2USH7xAVjk8vQ5SwMCtw

Vyjadrenie navrhovateľa:

Vplyvy navrhovanej činnosti na jednotlivé zložky životného prostredia, vrátane pôd, na biodiverzitu a krajinu, resp. jej využívanie sú podrobne rozpracované v rámci samotného zámeru pre zisťovacie konanie. Navrhovaná činnosť nepredstavuje žiadne výrazné negatívne vplyvy na klimatické pomery alebo na využívanie krajiny. Z hľadiska vplyvov na klimatické pomery je vzhľadom na vplyvy uvedené v samotnom zámere pre zisťovacie konanie a vzhľadom aj na vyššie uvedené vyjadrenia, predpokladaný skôr pozitívny vplyv navrhovanej činnosti, ktorý prispieva aj zmierňovaniu klimatickej krízy a teda aj k zmierňovaniu ZDS uvádzanými extrémnymi suchami a vysušovaním pôd. Taktiež na elimináciu týchto negatívnych javov v krajine (sucho, vysušovanie pôd) sú navrhnuté konkrétne vodozadržné opatrenia pre navrhované činnosť, ktoré prispievajú k zmierňovaniu týchto negatívnych javov v krajine a k lepšej pohode života. Jedna sa o spomenutú výsadbu novej zelene, lepšie hospodárenie so zrážkovými vodami a prípadné vybudovanie vodopriepustných parkovacích plôch. Z hľadiska podpory zachovania prirodzenej biodiverzity sú pre navrhovanú činnosť taktiež navrhnuté konkrétne opatrenia, ktoré sú uvedené aj v samotnom zámere pre zisťovacie konanie. Jedna sa o uprednostňovanie pôvodných druhov drevín, pri novej výsadbe, so zohľadnením klimatických zmien a tiež o osadenie búdok pre vtáky, v rámci areálu pre navrhovanú činnosť.

- 7) **Negatívny vplyv na pôdy** je výrazné zastavanie úrodnej poľnohospodárskej pôdy, čo je objektívne veľkým environmentálnym problémom; ktorý začína pútať pozornosť odbornej aj laickej verejnosti (<https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/vedci-montovne-budujeme-na-najurodnejsej-pode/>).

Kým vplyvom ľudskej činnosti rastie podiel nekvalitných pôd, na úrodných pôdach sa na Slovensku budujú logistické parky a priemyselné závody, informuje Slovenská akadémia vied.

Budovanie logistických parkov, priemyselných závodov, novej dopravnej infraštruktúry či obydli má za následok kontinuálny pokles výmery poľnohospodárskej pôdy na Slovensku. Z celkového počtu 74 priemyselných parkov na Slovensku je až 63 percent typu „greenfield“, teda postavených na zelených lúčach. Krajinní ekológovia zo SAV pri príležitosti Svetového dňa pôdy (5. decembra) uvádzajú aj ďalšie príklady negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú úrodnú pôdu na Slovensku.

Kým nové nehnuteľnosti rastú na zelených lúčach, staré nevyužívané objekty zostávajú opustené a vytvárajú takzvaný brownfield, nedostatočne využívanú, zanedbanú nehnuteľnosť, ktorá zhoršuje estetickú hodnotu krajiny. V mestách sa tvoria tepelné ostrovy, zhoršuje sa odtok vody a zvyšuje sa výskyt povodní. Človek však negatívne ovplyvňuje aj kvalitatívne vlastnosti pôdy.

Vplyvom neuváženej ľudskej činnosti v poľnohospodárskej krajine dochádza k významnej akcelerácii eróznou-akumulačných procesov. V roku 2019 na Slovensku aktuálna vodná erózia ohrozila 275 454 hektárov poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 14,28 percenta z výmery poľnohospodárskej pôdy Slovenska. Veternou eróziou je ohrozených 6,2 percenta poľnohospodárskej pôdy Slovenska..

V poslednom období pre nevhodné obhospodarovanie pôdy narastá aj podiel pôd ohrozených zhutnením. Dôvodom je využívanie ťažkých mechanizmov na vlhkých pôdach, nedostatočné organické hnojenie, využitie nevhodného sortimentu hnojív, prípadne nedodržiavanie biologicky vyvážených osevných postupov. Údaje za roky 2018 až 2019 poukazujú, že dochádza aj k nárastu zastúpenia poľnohospodárskych pôd s kyslou a slabo kyslou pôdnou reakciou.

Žiadame navrhovateľa, aby sa vyjadril aj k tomuto aspektu; najmä prečo nemôže svoj zámer realizovať inde, kde k náporu na zmenšovaniu pôd nedôjde (brownfieldy, iné rozvojové plochy); súčasne žiadame, aby sa vyjadril, ako on prispieva k ochrane poľnohospodárskej pôdy.

Vyjadrenie navrhovateľa:

V rámci predprojektovej prípravy navrhovanej činnosti navrhovateľ intenzívne vyhľadával rôzne brownfieldy a iné rozvojové plochy, ktoré by boli vhodné na realizáciu predmetného zámeru. Pre komplikovanosť najmä vlastníckych vzťahov jednotlivých lokalít, v kombinácii s častým, nedostatočným naplnením požiadaviek, bez ktorých by nemohlo dôjsť k realizácii predmetného zámeru, sa ale navrhovateľovi nepodarilo nájsť inú, vhodnú lokalitu pre realizáciu zámeru, ktorá by disponovala aj požadovanými, resp. potrebnými požiadavkami, ako najmä veľkosť plochy, dostupnosť cestnej siete, možnosti napojenia na inžinierske siete a pod.

Zároveň z hľadiska záberu poľnohospodárskej pôdy bol v rámci zámeru navrhovanej činnosti zvolený vhodnejší technologický variant navrhovanej činnosti, ktorý si na svoju realizáciu vyžaduje menší záber poľnohospodárskej pôdy, tak aby bola zachovaná čo najväčšia časť poľnohospodárskej pôdy. Z pohľadu pôdných typov na konkrétnej lokalite, pre realizáciu zámeru navrhovanej činnosti, sa podľa pôdnej mapy Výskumného ústavu pôdoznalectva a ochrany pôdy vyskytujú na danom území hnedozeme pseudoglejové a pseudogleje. Jedna sa o pôdne typy, ktoré nepatria medzi najúrodnejšie poľnohospodárske pôdy na Slovensku. Pri výbere vhodnej lokality kládol navrhovateľ dôraz aj na tento aspekt tak, aby najúrodnejšie pôdne typy (napr. čiernice a černozeme) zostali zachované pre poľnohospodárske účely.

Z hľadiska príspevku navrhovateľa k ochrane poľnohospodárskej pôdy uvádzame, že navrhovateľ nepatrí medzi subjekty, ktoré vykonávajú akúkoľvek poľnohospodársku činnosť na poľnohospodárskych pôdach a ktorá by umožňovala aplikáciu ochranných opatrení priamo v poľnohospodárstve. Vzhľadom na vyššie uvedené preto príspevok navrhovateľa k ochrane poľnohospodárskej pôdy spočíva najmä vo výbere realizačného variantu, ktorý si vyžaduje menší záber poľnohospodárskej pôdy, v uprednostnení pôdneho typu, ktorý nepatrí medzi najúrodnejšie pôdy na Slovensku a zároveň vychádza aj z príslušných navrhnutých opatrení, ktoré sú uvedené aj v samotnom zámere pre zisťovacie konanie a ktoré vychádzajú aj z relevantných legislatívnych predpisov. Dotknutá poľnohospodárska pôda bude

navrhovateľom chránená najmä v podobe vykonávania predmetnej činnosti výlučne na vodohospodársky zabezpečených, spevnených plochách a v podobe prijatých opatrení v súlade so všetkými relevantnými legislatívnymi predpismi tak, aby v maximálnej možnej miere bola eliminovaná možnosť vzniku havarijnej situácie a s ňou spojeného prípadného úniku znečisťujúcich látok do pôdy. Jednotlivé vplyvy navrhovanej činnosti na pôdy sú zhodnotené a uvedené aj v samotnom vypracovanom zámere pre zisťovacie konanie.

- 8) Zákon č. 79/2015 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov je základným legislatívnym nástrojom odpadového hospodárstva. Podľa hierarchie odpadového hospodárstva je zneškodňovanie odpadu až na poslednom mieste v prioritách nakladania s odpadom. Reálne je to však na Slovensku najčastejšie používaný spôsob nakladania s odpadom. Príčinou tohto stavu je prevažne lineárny ekonomický model súčasnej spoločnosti. Ťažíme prírodné zdroje, odnášame ich na opačný koniec sveta, kde sa z nich vyrábajú výrobky. Tie sú distribuované do ďalších kútov sveta, kde ich spotrebitelia kúpia, použijú a vyhodia. Tak vzniká odpad a suroviny vo forme produktov končia na skládkach, v spaľovniach či pohodené vo voľnej prírode.

Žiadame v projekte riešiť výrazný odklon od zneškodňovania odpadu skládkovaním v súčasnosti (lineárna ekonomika) a posunutie odpadového hospodárstva smerom k modelu založenom na cirkulárnej ekonomike – pomocou účinného zhodnocovania materiálov v odpade. Takto sa výrazne minimalizuje odpad a náklady

na vstupné materiály i energiu, potrebné pre výrobu nových výrobkov. Navrhovaná činnosť prispieva k plneniu cieľov v oblasti triedenia a recyklácie komunálnych odpadov, ktoré ako členská krajina EÚ musíme splniť: do roku 2035 budeme triediť a recyklovať 65 % komunálnych odpadov, v roku 2035 bude skládkovaných iba 10 % komunálnych odpadov.

Lineárny model ekonomiky

Cikulárny model ekonomiky

Do pozornosti kladieme Akčný plán pre zavedenie cirkulárnej ekonomiky (https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_sk); ktorý je plánom Európskej únie pre vysporiadanie sa s ekologickými dôsledkami nevhodných odpadových politík.

Vyjadrenie navrhovateľa:

Predmetná navrhovaná činnosť v plnej miere zohľadňuje uvedenú požiadavku ZDS, čo navrhovateľ uviedol už aj v rámci svojich predchádzajúcich vyjadrení k jednotlivým pripomienkam ZDS, nakoľko predmetom zámeru je výrazný odklon od skládkovania odpadov a tiež posunutie odpadového hospodárstva smerom k prechodu na obehové hospodárstvo. Navrhovaná činnosť je v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, spĺňa, resp. dodržiava záväznú hierarchiu odpadového hospodárstva, nakoľko uprednostňuje materiálové a energetické zhodnocovanie odpadov, pred zneškodňovaním odpadom, taktiež je v súlade s Programom odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025 a tiež prispieva k napĺňaniu ZDS uvedených cieľov v odpadovom hospodárstve.

Možné riešenia na nastolené environmentálne problémy

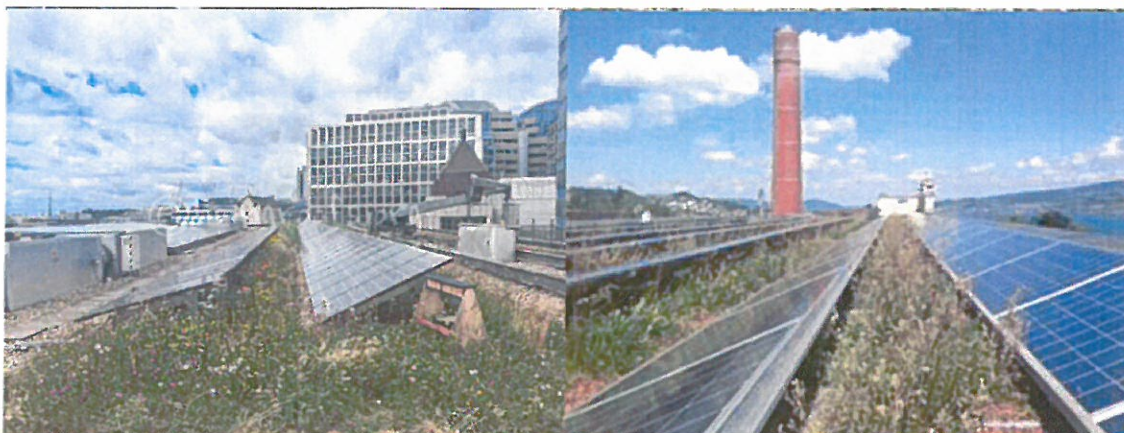
- Rašeliniská
<https://dennikn.sk/2932824/na-orave-sa-zachovalo-vzacne-raselinisko-vacsinu-takych-sme-znicili-teraz-mohli-zadrziavat-vodu-v-krajine-reportaz/>
- Dažďové záhrady

Dažďové záhrady zadržiavajú vodu, čím pomáhajú udržiavať vodu v krajine a teda je to prevencia pred suchom, zachovávajú prirodzenú vodnú bilanciú a súčasne sú protipovodňovým opatrením a to nehovoríme o estetickej funkcionalite a ekostabilizačnej úlohe.

- Biosolárne strechy

Zelené strechy sú efektívnou strešnou krytinou s výbornými izolačnými vlastnosťami, čím prirodzene prispievajú k zabezpečeniu optimálnych vnútorných podmienok bez energetických dotácií; fotovoltická elektrárň navyše znižuje energetickú závislosť a prispieva k pozitívnej energetickej bilancii. Vďaka vegetačnému povrchu sa súčasne územie nestáva tepelným ostrovom, s dažďovými vodami sa prirodzene nakladá.

- Zelené fasády

Zelené fasády sú prirodzenou tepelnou izoláciou a tienidlom pred prehrievaním budov, čím prispievajú k tepelnej pohode v interiéri a tak aj znižujú potrebu na tepelnú reguláciu vnútorného prostredia, čím prispievajú k znižovaniu energetickej potreby. Prispievajú k odstraňovaniu tepelných ostrovov v území.

- Retenčné parkoviská

Zelené strechy parkovísk a iných vodorovných stavieb a spevnených plôch zabezpečujú bezpečné nakladanie s dažďovými vodami z povrchového odtoku prirodzenou plošnou infiltráciou do podlažia, čím prispievajú k zachovaniu vody v území, zachovaniu prirodzenej vodnej bilancie ako aj predchádzajú prehrievaniu územia a vzniku tepelných ostrovov; sú prirodzeným a efektívnym protipovodňovým opatrením.

Vyjadrenie navrhovateľa:

K aplikácií možných riešení na nastolené environmentálne problémy sa navrhovateľ vyjadril v rámci svojho vyjadrenia k pripomienke ZDS bod 5).

Ďalšie environmentálne okruhy, ktoré na ktoré je nutné myslieť sú uvedené tu: <https://enviroportal.org/portfolio-items/vseobecne-pripomienky-zds/>.

Žiadame však navrhovateľa, aby všeobecne zrozumiteľným spôsobom v doplňujúcej informácii uviedol, ktoré hlavné environmentálne vplyvy identifikoval, aké environmentálne ciele sledoval pri ich riešení sledoval a ako ich navrhuje dosahovať a akými opatreniami zmierňuje svoj zásah do životného prostredia; taktiež aby uviedol všetky argumenty, prečo si považuje svoj projekt za environmentálne prípustný a celospoločensky prospešný. Súčasne žiadame reakciu na každú z naznačených oblastí.

Žiadame vyššie uvedené informácie vyhodnotiť formou všeobecne zrozumiteľného zhodnotenia opisom z hľadiska šiestich hlavných faktorov posudzovania environmentálnych vplyvov: • klíma, • biodiverzita, • voda, • vzduch, • energie a • územná stabilita biodiverzity; v každom z týchto faktorov žiadame zvoliť merateľný ukazovateľ, ktorý bude následne monitorovaný aj z hľadiska poprojektovej analýzy.

Za účelom zabezpečenia efektivity posúdenia vplyvov zámeru na životné prostredie, odporúčame úradu aj navrhovateľovi aktívne konzultovať projekt s verejnosťou. Prípadnú konzultáciu so ZDS je možné rezervovať tu: <https://services.bookio.com/zdruzenie-domovych-samosprav/widget?lang=sk>.

Vyjadrenie navrhovateľa:

Všetky uvedené požiadavky ZDS sú zohľadnené v rámci predchádzajúcich vyjadrení navrhovateľa k jednotlivým pripomienkam ZDS. Navrhovateľ relevantne reagoval na všetky vnesené pripomienky ZDS. Okrem toho tieto všetky požiadavky sú identifikované, vyhodnotené a navrhnuté aj v samotnom vypracovanom zámere pre zisťovacie konanie a tiež vo vypracovaných štúdiách (rozptylová štúdia, hluková štúdia, dopravné posúdenie, hodnotenie dopadov na verejné zdravie), ktoré boli spracované odborne spôsobilými osobami a ktoré sú súčasťou predmetného zámeru, ako samostatné prílohy. Uvedené vyjadrenia navrhovateľa v rámci doplňujúcich informácií, vypracovaný zámer pre zisťovacie konanie a aj vypracované štúdie obsahujú identifikované hlavné environmentálne vplyvy, uvedenie environmentálnych cieľov, ktoré navrhovaná činnosť sleduje, spôsoby ich dosiahnutia, ďalej tiež opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a zdôvodnenia environmentálnej prípustnosti a celospoločenskej prospešnosti navrhovanej činnosti. Pre účely konzultácií s verejnosťou navrhovateľ vo vypracovanom zámere pre zisťovacie konanie uvádza kontaktné údaje, vrátane kontaktnej korešpondenčnej, ale aj elektronickej adresy, pre možné konzultovanie a získanie všetkých potrebných informácií ohľadom navrhovanej činnosti.

Základné legislatívne povinnosti environmentálnej zodpovednosti navrhovateľa a projektanta z hľadiska zainteresovanej verejnosti

Podľa §18 zákona o životnom prostredí (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-18>) má navrhovateľ povinnosť poznať environmentálne dôsledky svojho projektu; podľa §17 ods.2 zákona o životnom prostredí (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-17.odsek-2>) má nielen navrhovateľ ale aj projektant povinnosť vyhodnotiť vplyvy príslušným zákonným procesom, ktorým je proces EIA a následné povoľovacie procesy.

Projektant má pritom podľa §6 ods.1 zákona o autorizovaných stavebných inžinieroch (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/138/20210101#paragraf-6.odsek-1>) povinnosť projektovať výlučne na základe platných právnych predpisov; Zoznam environmentálnej legislatívy, ktorú musí projektant rešpektovať je tu: <https://www.minzp.sk/legislativa/>. Len projektant je zodpovedný na návrh riešenia ako v procese EIA, tak aj

v následných povoľovacích procesoch (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/138/20210101#paragraf-5.odsek-2>).

Projektant má súčasne podľa §6 ods.2 zákona o autorizovaných stavebných inžinieroch (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/138/20210101#paragraf-6.odsek-2>) povinnosť realizovať ústavné právo verejnosti na priaznivé životné prostredie; Ústavné právo na priaznivé životné prostredie je ukotvené v šiestom oddieli druhej hlavy Ústavy SR (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20170601.html#predpis.hlava-druha.oddiel-siesty>), ktoré zahŕňa dva rozmery:

- Čl.44 je právo na vecné riešenie problémov životného prostredia tými, kto je za tieto problémy zodpovedný t.j. investorom a projektantom (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20170601.html#ustavnyclanok-44>)
- Čl.45 je právo na úplné a presné informácie o stave životného prostredia, príčinách tohto stavu ako aj následkoch (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20170601.html#ustavnyclanok-45>).

Základné právo na priaznivé životné prostredie je ukotvené aj v čl.37 Charty základných práv občanov Európskej únie (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016P041>)

Podľa §11 zákona o životnom prostredí (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-11>) nie je možné územie zaťažovať nad zákonom prípustnú mieru; ktorá je podľa §12 zákona o životnom prostredí (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-12>) určená prahovými hodnotami podľa osobitných zákonov. V rámci projektu je potrebné definovať najvýznamnejšie vplyvy a vyhodnotiť prípustnosť projektu minimálne v rozsahu environmentálnych vplyvov, ktoré sú uvedené ako kritériá zisťovacieho konania v prílohe č.10 k zákonu EIA (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20211101.html#prilohy.priloha-priloha_c_10_k_zakonu_c_24_2006_z_z.op-kriteria_pre_zistovacie_konanie_podla_29_zakona) alebo Správy o hodnotení podľa prílohy č.11 k zákonu EIA (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20211101.html#prilohy.priloha-priloha_c_11_k_zakonu_c_24_2006_z_z.op-obsah_a_struktura_spravy_o_hodnoteni_navrhovanej_cinnosti).

Podľa §17 ods.1 zákona o životnom prostredí (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-17.odsek-1>) má navrhovateľ povinnosť priamo pri zdroji aplikovať zmierňujúce a kompenzačné opatrenia. Žiadame, aby tieto boli jednoznačne v rozhodnutí identifikované a určené ako záväzné podmienky rozhodnutia zo zisťovacieho konania podľa §29 ods.13 zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20211101.html#paragraf-29.odsek-13>). Zoznam environmentálnych opatrení odporúčaných našim združením nájdete tu: <https://enviroportal.org/portfolio-items/environmentalne-opatrenia-zds/>. Ako záväzné podmienky žiadame uviesť všetky environmentálne opatrenia, ktoré je potrebné zrealizovať za účelom výrazného zníženia negatívnych efektov zásahu do životného prostredia; potrebné je uviesť presné a určité opatrenia, ktoré je možné nezameniteľne projektovo rozpracovať v nasledujúcich stupňoch projektovej prípravy a realizácie tak, aby ich splnenie bolo možné následne overiť a porealizačne monitorovať.

Až na základe rozhodnutia EIA vydaného s vyššie uvedenými požiadavkami môže navrhovateľ pristúpiť k samotnej príprave projektovej dokumentácie pre povoľovacie konania a podať v tomto smere žiadosť (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20211101.html#paragraf-29.odsek-12> a <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20211101.html#paragraf-37.odsek-1>); projektant podľa §6 ods.3 zákona o autorizovaných stavebných inžinieroch (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/138/20210101#paragraf-6.odsek-3>) môže prijímať pokyny od investora len v uvedených limitoch.

Verejnosť má jedinú povinnosť a to urobiť v medziach svojich možností opatrenia na odvrátenie hrozby poškodenia životného prostredia a zmiernenie prípadného poškodenia a v tomto smere urobiť oznámenie orgánu štátnej správy (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/20220101.html#paragraf-19.odsek-1>).

V tomto smere je potrebné interpretovať aj vyjadrenia verejnosti, že sa jedná o úkon smerujúci k naplneniu tejto zákonnej povinnosti.

Vyjadrenie navrhovateľa:

Všetky uvedené základné legislatívne povinnosti sú, resp. budú v rámci procesov vyplývajúcich zo zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dodržiavané, resp. zohľadnené. Zároveň tieto uvedené povinnosti budú dodržiavané, resp. zohľadnené aj v následnom povoľovacom procese.

S pozdravom

Martin Šmigura
Predseda predstavenstva

TMHC, a.s.
Rastislavova 98, 043 46 Košice
IČO: 50 606 000
DIČ: 2120398797 (1)